

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een kentering in de strijd tegen Outlaw Motorcycle Gangs

Nijland, J.

Citation

Nijland, J. (2019). Een kentering in de strijd tegen Outlaw Motorcycle Gangs. *Juridische Berichten Voor Het Notariaat*, 29(10), 10-14. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/80568>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/80568>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

42. Een kentering in de strijd tegen Outlaw Motorcycle Gangs

J. NIJLAND

In enkele recente uitspraken heeft het Openbaar Ministerie, anders dan in de Hells Angels-uitspraak, waarbij het Openbaar Ministerie de gedragingen van de leden van de Hells Angels niet kon koppelen aan de vereniging, kennelijk afdoende aangetoond dat de sfeer en cultuur van geweld binnen de Outlaw Motorcycle Gangs, gedragingen van de leden tot gevolg had. Hierdoor kon de rechter deze verenigingen op grond van werkzaamheden in strijd met de openbare orde ontbinden.

Hof wijst ontbindingsverzoek Bandidos Motorcycle Club Holland toe

Op 18 december 2018 heeft het Hof Arnhem-Leeuwarden het verzoek van het Openbaar Ministerie (Landelijk Parket) om de Bandidos Motorcycle Club Holland (BMC Holland) verboden te verklaren en te ontbinden, toegewezen. Na deze uitspraak volgden verschillende uitspraken met een vergelijkbare problematiek. Het Hof Den Haag heeft op 18 juni 2019 een verzoek tot ontbinding van de informele vereniging Satudarah Motorcycle Club bekrachtigd en eerder dit jaar wezen de rechtbanken van Utrecht en Assen verzoeken tot ontbinding van respectievelijk de Hells Angels Motorcycle Club Holland en No Surrender Motorcycle Club toe. Er lijkt aldus sprake van een kentering in de strijd tegen Outlaw Motorcycle Gangs. In het verleden werden soortgelijke verzoekschriften met betrekking tot bijvoorbeeld de Hells Angels zonder succes ingediend. Zie voor een bespreking *JBN 2007/54*, 'Ontbindingsverzoek rechtspersonen Hells Angels afgewezen'. In deze bijdrage worden de gewijzigde tendens met betrekking tot de ontbinding van verenigingen in de rechtspraak en de eventuele gevolgen hiervan voor het notariaat besproken aan de hand van de *Bandidos Motorcycle Club*-uitspraak.

Gevecht tussen grondrechten: Openbaar Ministerie vs Bandidos Motorcycle Club

Het gaat in de kern om de vraag of de Bandidos Motorcycle Clubs (BMC) in Nederland verboden moeten worden. Het Openbaar Ministerie doet daarvoor verzoeken die zijn gericht tegen BMC Holland en BMC Internationaal. In beide gevallen moet worden beoordeeld of de werkzaamheid van de rechtspersoon in strijd is met de openbare orde. Het hof komt tot de conclusie dat daarvan bij BMC Internationaal niet, maar bij BMC Holland wél sprake is, en derhalve

wordt het verzoek van het Openbaar Ministerie om BMC Holland te verbieden toegewezen (Hof Arnhem-Leeuwarden 18 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10865).

Bevoegdheid Nederlandse rechter

Het hof behandelt eerst het bezwaar van BMC Europe dat de Nederlandse rechter niet bevoegd zou zijn om op het verzoek van het Openbaar Ministerie te beslissen voor zover het de Bandidos-verenigingen in Europa betreft. BMC Europe beroept zich daartoe op de EEX-Vo II verordening en het EVEX II verdrag. Het hof overweegt echter:

'Deze verordening en dit verdrag zijn alleen van toepassing op zaken met een internationaal karakter ten aanzien van rechtspersonen die hun woonplaats hebben in een lidstaat van de Europese Unie. De verzoeken van het Openbaar Ministerie richten zich tegen een (volgens het Openbaar Ministerie) in de Verenigde Staten gevestigde corporatie en een (volgens het Openbaar Ministerie) in Nederland gevestigde vereniging (...). De Nederlandse rechter is daarom op grond van art. 3 aanhef en onder a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegd de verzoeken te beoordelen, omdat het Openbaar Ministerie als verzoeker woonplaats heeft in Nederland.' (r.o. 4.11)

Aan deze bevoegdheid doet de omstandigheid dat BMC Europe als belanghebbende in de procedure is verschenen niet af, aldus het hof.

BMC Internationaal bestaat niet ...

Vervolgens komt het hof aan de inhoudelijke behandeling toe. Het ontbindingsverzoek van het Openbaar Ministerie is gebaseerd op art. 2:20 en 10:122 BW. In art. 2:20 lid 1 BW staat:

‘Een rechtspersoon waarvan de werkzaamheid in strijd is met de openbare orde, wordt door de rechtbank op verzoek van het openbaar ministerie verboden verklaard en ontbonden.’

Het Openbaar Ministerie kan op grond van art. 10:122 BW de Rechtbank Utrecht ditzelfde verzoeken voor een corporatie die geen Nederlandse rechtspersoon is.

Het hof gaat allereerst in op de vraag of BMC Internationaal als een corporatie in de zin van art. 10:122 BW kan worden aangemerkt. Dit is het geval als zij als een zelfstandige eenheid of organisatie naar buiten optreedt. Het hof acht het op basis van de door het Openbaar Ministerie aangevoerde omstandigheden onvoldoende aannemelijk dat BMC Internationaal een wereldwijde, als een zelfstandige eenheid of organisatie naar buiten optredende motorclub is. Zo gaat achter de website geen (in de Verenigde Staten gevestigde) wereldwijde, zelfstandige eenheid schuil en is er bijvoorbeeld voor het beheer en de uitgifte van de clubkleding, logo's en onderscheidingstekens voor Bandidos-leden geen wereldwijde organisatie verantwoordelijk: de Bandidos-leden zijn lokaal en per werelddeel georganiseerd. Dat ‘leden van motorclubs over de hele wereld onder de naam Bandidos dezelfde kleding en kleuren (met logo's en onderscheidingstekens) dragen, dezelfde slogans gebruiken, zichzelf als een wereldwijde motorclub omschrijven en daarmee als een eenheid naar buiten treden’ vindt het hof niet voldoende om BMC Internationaal als corporatie in de zin van art. 10:122 BW aan te merken.

Ten overvloede overweegt het hof nog dat weliswaar niet nodig is dat *‘de organisatie volgens het recht van dat land als rechtspersoon wordt aangemerkt, maar het moet wel gaan om een als zelfstandige eenheid of organisatie naar buiten optredend lichaam of samenwerkingsverband (zie Kamerstukken II, 28764, nr. 6, p. 10-11). Volgens de wetsgeschiedenis moet de samengaande groep zich als een zelfstandig subject van rechten vertonen en door het recht als eenheid worden behandeld.’*

... maar BMC Holland als Nederlandse afdeling van Bandidos Motorcycle Club bestaat wel

Het hof gaat vervolgens in op het verzoek om BMC Holland te ontbinden. Het hof is van oordeel dat er voldoende feiten zijn aangevoerd die tot de conclusie leiden dat BMC Holland als informele vereniging bestaat (art. 2:30 BW). Onder verwijzing naar de feiten genoemd door de rechtbank, wordt aangenomen dat er sprake is van een naar buiten optredend landelijk organisatorisch verband van lokale verenigingen (*chapters*) en individuele Bandidos-leden onder de naam BMC Holland.

Vrijheid van vereniging: hoge eisen aan verbodenverklaring

Om tot een verbodenverklaring te komen moet worden beoordeeld of de werkzaamheid van deze rechtspersoon in strijd is met de openbare orde, op grond waarvan deze

kan worden verboden. Het hof overweegt enigszins schools – waarschijnlijk om te verzekeren dat de uitspraak goed wordt begrepen –:

‘We leven in Nederland in een vrije samenleving en in een democratische rechtsstaat. (...) De rechter zal daarom niet gemakkelijk mogen oordelen dat een organisatie in strijd handelt met de openbare orde. Er moet daarvoor, zo heeft de wetgever in de toelichting op art. 2:20 BW geschreven, sprake zijn van activiteiten waarvan de ongestoorde voortzetting en navolging in een democratische rechtsstaat niet kunnen worden geduld op straffe van ontwrichting.’

En voorts:

‘(...) In voldoende mate [moet] vaststaan dat sprake is van gedragingen die een daadwerkelijke aantasting vormen van als wezenlijk ervaren beginselen van ons rechtstelsel en die onze samenleving ontwrichten of kunnen ontwrichten en die aan de desbetreffende rechtspersoon of corporatie kunnen worden toegerekend.’

De gedragingen van BMC Holland: werkzaamheid in strijd met de openbare orde?

Als uitgangspunt neemt het hof dat alleen gedragingen van de rechtspersoon zelf als werkzaamheid van de rechtspersoon gelden:

‘Het gaat dan om uitingen en gedragingen (handelen of nalaten) door het bestuur of waaraan het bestuur van de rechtspersoon leiding heeft gegeven of waartoe het bestuur doelbewust gelegenheid heeft gegeven. Die gedragingen worden aan de rechtspersoon toegerekend.’

Dan volgt een opsomming van gedragingen die kunnen worden toegerekend aan BMC Holland. Het betreft onder meer een vechtpartij bij een horecagelegenheid (Dug Out) in Sittard. Daarnaast heeft het bestuur van BMC Holland voorgeschreven dat leden die weg willen, zich in Sittard moeten komen verantwoorden en het vervolgens aan het bestuur (‘kader’) is om te beslissen of een Bandidos-lid in good standing of in bad standing de vereniging mag verlaten. Het hof overweegt dat deze gedragingen hebben plaatsgevonden *‘binnen een ook door het bestuur van BMC Holland aangemoedigde en in stand gehouden sfeer van (verheerlijking van) geweld en dreiging met geweld. Die cultuur kenmerkt niet alleen BMC Holland, maar ook de individuele chapters in Nederland waarop BMC Holland invloed uitoefent en waarover BMC Holland een zekere mate van zeggenschap heeft.’*

Interessant is dat hoewel van andere door het Openbaar Ministerie aangevoerde uitingen of gedragingen onvoldoende is komen vast te staan dat die als eigen werkzaamheid aan BMC Holland zelf kunnen worden toegerekend, deze uitingen of gedragingen volgens het hof wel omstandigheden vormen *‘die de uitingen en gedragingen van BMC*

Holland, en de sfeer en cultuur waarbinnen deze hebben kunnen plaatsvinden, mede kleur geven en waarvoor het hof de ogen niet kan sluiten.'

Op grond hiervan concludeert het hof:

'Een en ander vormt een daadwerkelijke aantasting van als wezenlijk ervaren beginselen van ons rechtsstelsel, zoals het recht op vrijheid van vereniging (waaronder de vrijheid voor anderen om een vereniging op te richten en de vrijheid om het lidmaatschap van een vereniging te beëindigen) en veiligheid en het beginsel van lichamelijke integriteit van personen. De gedragingen, begaan binnen de sfeer en cultuur zoals hiervoor omschreven, ontwrichten onze samenleving of kunnen die ontwrichten en kunnen niet worden geduld.'

Derhalve is volgens het hof verbodenverklaring een noodzakelijke maatregel om die gedragingen te voorkomen.

Reikwijdte van de beslissing

De beslissing van het hof houdt in dat het de leden van BMC Holland, te weten de lokale Nederlandse Bandidos-chapters en hun leden, niet langer is toegestaan van BMC Holland lid te zijn. Maar daarmee is niet gezegd, zo overweegt het hof, '(...) dat het ook de leden van BMC Holland, waaronder dus de lokale chapters, verboden is om te bestaan (...). De chapters zijn – voor zover het hof in deze zaak heeft kunnen beoordelen – geen onzelfstandig onderdeel van BMC Holland, maar vormen in zichzelf een bestendige organisatie met leden. Zij zijn daarom zelfstandige informele verenigingen met eigen rechtspersoonlijkheid. (...) Daarvoor had het OM moeten verzoeken om ook de chapters, zoals BMC Sittard, verboden te verklaren en te ontbinden, maar het OM heeft er uitdrukkelijk voor gekozen om dat niet te doen.'

Volgens het Openbaar Ministerie wordt het aldus wel heel moeilijk om de aanwezigheid van Bandidos in Nederland te beëindigen. Maar het hof gaat daar niet in mee: *'het OM [lijkt] te miskennen dat de mogelijkheden die art. 2:20 BW biedt, uitdrukkelijk betrekking hebben op rechtspersonen. Daarbij, en bij de door de rechter bij toepassing van art. 2:20 BW in acht te nemen terughoudendheid en het recht van een rechtspersoon om zich tegen een dergelijk verzoek te kunnen verweren, past dat in beginsel voor elke rechtspersoon afzonderlijk moet worden vastgesteld of sprake is van een werkzaamheid in strijd met de openbare orde.'*

Commentaar

Ingevolge het huidige art. 2:20 lid 1 BW moet de rechtbank een rechtspersoon waarvan de werkzaamheid in strijd is met de openbare orde op verzoek van het Openbaar Ministerie verboden verklaren en ontbinden. Na de aanpassing in 1988 van de wettelijke mogelijkheid om een rechtspersoon

te ontbinden op grond van strijd met de openbare orde (Wet van 17 maart 1988, *Stb.* 1988, 104), wordt deze pas in 1998 succesvol in stelling gebracht tegen de extreem rechtse politieke partij CP '86 ('Rechtbank Amsterdam verklaart op 18 november 1998 de vereniging 'De Nationale Volkspartij/CP '86' verboden en ontbindt deze', *NJ* 1999/377). In de strijd tegen de georganiseerde misdaad verzocht het Openbaar Ministerie eerder verschillende malen, zonder succes, ontbinding van motorbendes wegens strijd van de werkzaamheid met de openbare orde. De in de eerste paragraaf genoemde zaken lijken een kentering in de rechterlijke beoordeling van de ontbindingsverzoeken van Outlaw Motorcycle Gangs.

Algemeen kader beoordeling ontbindingsverzoeken: werkzaamheid en openbare orde

Art. 2:20 lid 1 BW spreekt van 'werkzaamheid in strijd met de openbare orde'. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het woord 'werkzaamheid' feitelijk wordt gebezigd (*Kamerstukken II* 1984/85, 17476, nrs. 5-7, p. 9-10 (MvA)). De term 'werkzaamheid' veronderstelt bovendien een zekere duurzaamheid, waardoor een enkele handeling in strijd met de openbare orde onvoldoende grond is tot verbodenverklaring en ontbinding. In eerdere zaken probeerde het Openbaar Ministerie door samenhang tussen de verschillende internationale en nationale organisaties aan te tonen, tevergeefs bewijs te leveren dat de maatschappelijke identiteit van de individuele rechtspersoon crimineel is.

Voor verbodenverklaring is vereist dat de werkzaamheid niet alleen in strijd is met de wet, maar ook met de openbare orde. Tijdens de parlementaire behandeling is herhaaldelijk benadrukt dat de bepaling met een zekere terughoudendheid moet worden toegepast. In het geval van het verzoek tot ontbinding van de Stichting Hells Angels Nomads, stelt de Rechtbank Maastricht vast dat hoewel de stichting toerekenbaar gelegenheid heeft geboden om drie personen om het leven te brengen in het clubhuis en vervolgens dit clubhuis schoon te maken (Rb. Maastricht 29 mei 2007, ECLI:NL:RBMAA:2007:BA5843, r.o. 4.3, en Rb. Amsterdam 11 april 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:BA2761), kan dit weliswaar als in strijd met de openbare orde worden gezien, maar ziet de rechtbank deze handelingen echter als *'twee eenmalig voorgekomen losstaande feiten'*, en kon destijds niet tot de slotsom worden gekomen dat er *'sprake is van een structureel patroon'*, zodat de duurzaamheid van de criminele werkzaamheid ontbrak.

De Hoge Raad achtte de destijds door het Openbaar Ministerie bepleite uitleg van het begrip 'werkzaamheid' te ruim; de 'noodzaak tot terughoudendheid', gelet op art. 8 Grondwet, zou zich tegen een dergelijke ruime uitleg verzetten. De gedragingen werden door de Hoge Raad deels aangemerkt als *'maatschappelijk ongewenst gedrag en mogelijk ook als strafbare feiten, maar niet als een zodanig ernstige inbreuk op de openbare orde.'* Voor een verbodenverklaring moet het volgens de Hoge Raad gaan om meer dan uit maatschappelijk oogpunt ongewenst gedrag. De verbodenver-

klaring dient te worden gezien als een noodzakelijke maatregel om gedragingen te voorkomen die een daadwerkelijke en ernstige aantasting vormen van als wezenlijk ervaren beginselen van ons rechtsstelsel en die onze samenleving ontwrichten of kunnen ontwrichten (HR 26 juni 2009, NJ 2009/396, r.o. 3.3 (*Hells Angels*)). Een enge uitleg van art. 2:20 BW is het uitgangspunt.

Verschuiving in rechtspraak: meer ruimte voor het Openbaar Ministerie

In 2014 accepteert de Hoge Raad in de verzoekschriftprocedure om Vereniging Martijn te ontbinden wél een ruimere uitleg van art. 2:20 BW. Na herhaling van de belangrijkste overwegingen uit het *Hells Angels*-arrest van 2009, overweegt de Hoge Raad dat ‘ingevolge art. 10 lid 2 EVRM de uitoefening van de vrijheden kan worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties (i) die bij wet zijn voorzien en (ii) die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn (iii) in het belang van limitatief omschreven gronden, waaronder de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van rechten en vrijheden van anderen’ (zie HR 18 april 2014, NJ 2014/507, r.o. 3.6 (*Vereniging Martijn*)). Onder verwijzing naar een conclusie van de Advocaat-Generaal bij het EHRM (9 juli 2013, nr. 35943/10), overweegt de Hoge Raad in r.o. 3.8 dat het niet nodig is dat de vereniging ‘reeds daadwerkelijk een gevaar vormt voor de openbare orde’ en dat ‘het hof had [...] moeten onderzoeken of het verbod en de ontbinding van de vereniging in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de bescherming van de gezondheid of de openbare orde of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen’, zie r.o. 3.10. De Hoge Raad lijkt aldus de ‘strengere’ voorwaarde van de daadwerkelijke ontwrichting van de samenleving los te laten.

In de uitspraak van de *Bandidos*-zaak in eerste instantie van 20 december 2017 herhaalt Rechtbank Utrecht (ECLI:NL:RBMNE:2017:6241) de overwegingen van de Hoge Raad uit de *Hells Angels*- en *Vereniging Martijn*-uitspraken, om tot een toewijzing van de ontbinding te komen. Dezelfde rechtbank volgt een maand later op 17 januari 2018 dezelfde redenering in de *Broederschap Catervarius*-uitspraak (ECLI:NL:RBMNE:2018:113). Het bepaalde in r.o. 3.34 van de *Bandidos*-uitspraak wordt in r.o. 3.9 van de *Catervarius*-uitspraak herhaald: ‘de cultuur van *Catervarius* en de feitelijk daaruit voortvloeiende gedragingen zijn dermate kenmerkend en structureel gebleken te zijn dat er een reële kans bestaat dat *Catervarius*-leden in de nabije toekomst in Nederland (opnieuw) ernstige geweldsdelicten plegen die de lichamelijke integriteit van personen binnen de eigen clubsfeer en/of van personen daarbuiten (ernstig) aantasten en de Nederlandse samenleving ontwrichten of kunnen ontwrichten.’

In de *Satudarah*-uitspraak van 18 juni 2018 belicht Rechtbank Den Haag (ECLI:NL:RBDHA:2018:7183) in r.o. 2.23-2.28 een aantal gedragingen van bestuurders en/of leidinggevendenden van *Satudarah* die bijdragen aan het beeld

dat de werkzaamheid van de vereniging in strijd is met de openbare orde. Ook in dat kader oordeelt de rechtbank dat ‘de cultuur binnen de vereniging, zoals deze (mede) door bestuurders c.q. leidinggevendenden van de vereniging door middel van eigen gedragingen in het leven is geroepen en in stand wordt gehouden’ nadrukkelijk bijdraagt aan het beeld dat *Satudarah* als organisatie de voorwaarden schept voor een klimaat waarin voor leden de drempel tot het plegen van strafbare feiten wordt verlaagd. Hiermee wordt het door de Hoge Raad (*Hells Angels*, zie r.o. 3.6) geformuleerde criterium ingevuld in die zin dat ‘bij gedragingen van leden of derden aan de vereniging sprake dient te zijn van bijzondere feiten en omstandigheden, namelijk betrokkenheid van het bestuur (van de rechtspersoon) in die zin dat het bestuur aan die gedragingen leiding heeft gegeven of daartoe doelbewust gelegenheid heeft gegeven’, (nader A.N. Kesteloo, ‘Verbod op motorclubs: een tussenstand’, TPWS 2018/77, p. 197).

Rechtbank Utrecht (Rb. Utrecht 29 mei 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:2302) wil het verzoek van het Openbaar Ministerie tot verbodenverklaring van de buitenlandse corporatie *Hells Angels Motorcycle Corporation* (HAM Corporation) en de informele vereniging *Hells Angels Motorcycle Club Holland* (HAMC Holland) in en houdt beide zaken aan voor de benoeming van een vereffenaar. Rechtbank Assen komt ruim een maand later tot de verbodenverklaring van de informele vereniging *No Surrender* (Rb. Assen 7 juni 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:2445). De rechtbank gaat voorbij aan het verweer van *No Surrender* dat er geen sprake zou zijn van één uniforme vereniging maar van zelfstandig te beoordelen chapters en oordeelt dat ‘een verbodenverklaring en ontbinding van de informele vereniging *No Surrender* ook al haar onderdelen raakt. Het OM hoeft daarom niet per chapter aan te tonen dat sprake is van strafbare feiten die aan een overkoepelende structuur kunnen worden toegerekend.’

In het hoger beroep in de *Satudarah*-zaak komt het hof (Hof Den Haag 18 juni 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:1451) tot inwilliging van het ontbindingsverzoek van de vereniging, inclusief de individuele chapters binnen *Satudarah*. Het hof overweegt daartoe:

‘Dat de rechtbank niet heeft overwogen dat de chapters onzelfstandige onderdelen van *Satudarah* zijn doet hier niet aan af. Een discussie daarover is in eerste aanleg – anders kennelijk dan in de door *Satudarah* aangehaalde zaak over de vereniging *Bandidos* – niet gevoerd, en voor de rechtbank was er dus geen aanleiding het woord “onzelfstandig” aan haar beoordeling toe te voegen. Anders dan *Satudarah* in haar pleitnota betoogt, had zij, indien zij het met dit oordeel van de rechtbank niet eens was, daartegen uiterlijk in haar beroepschrift een grief moeten richten.’ (r.o. 12.2 en 12.3)

Aldus komt het hof tot het oordeel dat een verbodenverklaring en ontbinding van *Satudarah* ook de chapters treft.

Interessant is overigens hetgeen Hof Den Haag in deze zaak, de meest recente, over de uitvoerbaarheid bij voorraad overweegt: weliswaar is ten aanzien van de ontbinding noch in de wet noch in de toelichting uitgesloten dat die uitvoerbaar bij voorraad zal worden verklaard, maar ten aanzien van de verbodenverklaring is in de parlementaire toelichting opgemerkt (*Kamerstukken II 1984/85, 17476, nrs. 5-7*) dat een uitvoerbaarverklaring bij voorraad geen rechtsgevolg zal hebben. Aangezien het enige gevolg van een verbodenverklaring is dat art. 140 lid 2 Sr kan worden toegepast en Satudarah aldus (nog) niet is geschaad door het feit dat de beschikking van de rechtbank uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, ziet het hof geen reden die uitvoerbaarverklaring bij voorraad te handhaven en vernietigt het hof de beschikking van de rechtbank ten aanzien van de uitvoerbaarheid bij voorraad van de verbodenverklaring (r.o. 18.3 en 19).

Verbodenverklaring: de geëigende weg?

De in Boek 2 BW geboden ontbindingsmogelijkheden lijken niet primair de geëigende weg voor het Openbaar Ministerie om extremisme, terrorisme of criminele activiteiten tegen te gaan. Het ligt meer voor de hand dat het Openbaar Ministerie een strafrechtelijke vervolging voor deelname aan een criminele organisatie op grond van art. 140 Sr initieert. Het valt echter niet te ontkennen dat er in toenemende mate wordt gekeken naar de mogelijkheid van de ontbinding van rechtspersonen in de strijd tegen Outlaw Motorcycle Gangs. Exemplarisch voor deze aandacht is het op 6 maart 2018 ter consultatie voorgelegde Wetsvoorstel bestuurlijk verbod rechtspersonen. Op grond van de voorgestelde regeling zou niet alleen de rechter tot verbodenverklaring bevoegd zijn (op verzoek van het Openbaar Ministerie), maar wordt ook aan de Minister voor Rechtsbescherming de bevoegdheid toegekend om een rechtspersoon, waarvan de werkzaamheid in strijd is met de openbare orde, te verbieden en ontbinden (zie de consultatie voorgelegd aan het publiek, <https://www.internetconsultatie.nl/bestuurlijk-verbodrechtspersonen>). Volgens de initiatiefnemers van het voorstel hanteert de bestaande regeling een (te) streng criterium voor de toerekening van gedragingen van individuele leden of zusterorganisaties aan de rechtspersoon. Aangezien rechters in de meest recente zaken bijzondere feiten en omstandigheden aanwezig achten op grond waarvan gedragingen van leden of zusterorganisaties aan de rechtspersoon toe te rekenen zijn, ook al is de rechtspersoon zelf

niet rechtstreeks betrokken bij die gedragingen, lijkt het initiatiefvoorstel in zoverre ingehaald door de realiteit. Wel blijft het punt dat niet daadkrachtig en snel kan worden opgetreden tegen onwenselijke verenigingen, bestaan. Het duurt al snel enkele jaren voordat de burgerlijke rechter tot een onherroepelijke verbodenverklaring komt. Gedurende het beroep wordt in beginsel geen ontbinding bij voorraad uitgesproken.

Bovendien blijft de vraag bestaan wat het gevolg van een verbodenverklaring is. Op grond van art. 140 lid 2 Sr is 'de deelneming aan de voortzetting van de werkzaamheid' van een verboden organisatie, weliswaar strafbaar (zie het eind maart 2019 verschenen rapport 'Bestrijding van Outlaw Motorcycle Gangs. Een rechtsvergelijkende studie naar de aanpak van onrechtmatige organisaties in rechtsstatelijk perspectief', *Politie & Wetenschap* 2019, p. 111), maar door de onduidelijkheid van de betekenis van deze woorden, bestaan nog veel vragen. Valt het dragen van clubkleuren en -tatoeages in het openbaar eronder? Mogen (oud)leden nog vergaderen op voor publiek toegankelijke plaatsen? Is het (oud)leden toegestaan een nieuwe club op te richten?

Voor het notariaat

Anders dan de *Hells Angels*-uitspraak waarbij het OM de gedragingen van de leden van de Hells Angels niet kon koppelen aan de vereniging, heeft het Openbaar Ministerie in de recentere uitspraken kennelijk afdoende aangetoond dat de sfeer en cultuur van geweld en dreiging van geweld binnen de Outlaw Motorcycle Gangs, gedragingen van de leden tot gevolg had. Hoewel uit de hierboven besproken zaken valt op te maken dat een verzoek van het Openbaar Ministerie eerder dan voorheen lijkt te worden toegewezen, denk ik dat de conclusie die ik in 2007 trok, nog steeds opgeld doet: een notaris hoeft niet bevreesd te zijn dat een door hem opgerichte rechtspersoon snel door de rechtbank zal worden ontbonden op grond van werkzaamheid in strijd met de openbare orde.

Hof Arnhem-Leeuwarden 18 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10865

Over de auteur

J. Nijland

Universitair docent verbonden aan de afdeling Ondernemingsrecht, Universiteit Leiden.